

JOAN GARÍ**La llengua salvada**

En les aigües tèrboles dels esdeveniments que van principiar en setembre, és interessant observar com han anat surant les diferents argumentacions adduïdes en la guerra comunicativa paral·lela. S'han recordat, per exemple, les tesis de mister Huntington. Aquest, amb un pragmatisme simplificador típicament saxó, havia advertit de la possibilitat d'un nou escenari bèl·lic mundial sota l'epígraf, ja ben conegut, de "xoc de civilitzacions". Molts analistes —o el que siguem— han ratllat aquesta opció titllant-la d'abusiva o directament falsa.

Després, el *cavaliere* Berlusconi, amb la sinceritat francota típica de la *famiglia*, va somatitzar i exasperar la tesi de Huntington i n'oferí un corol·lari explosiu: naturalment que hi ha un xoc; i és evident, a més, que la nostra civilització és superior a la d'ells. El problema del primer ministre italià és que això era perfectament coherent amb els postulats essencials de la Il·lustració europea, però, en el context actual, resultava d'una incorrecció geopolítica tremebunda i letal. Així doncs, tots, fins els que havien pensat el mateix sempre, es van creure en l'obligació de rebutjar-ho. Don Silvio va rectificar i la lògica dels esdeveniments seguí el seu curs.

Mentre tot això passava, jo llegia a casa *La llengua salvada*, el primer volum de l'autobiografia d'Elias Canetti. Proa l'havia reeditat juntament amb els altres dos volums, *La torxa a l'orella* i *El joc d'ulls*. El primer títol pren motiu d'una anècdota d'infantesa. L'amant de la xica búlgara que té cura del petit Canetti és un home "somrient" i "amistós". Un dia s'acosta al xiquet, trau una navalla i diu: "Ara li tallarem la llengua." I sempre ocorre igual: a l'últim moment aparta el ganivet, exclama "avui encara no, demà", se'n va, i un altre dia —i un altre— torna a fer el mateix.

Canetti té dos anys i l'escena li queda gravada en alguna sinapsi molt íntima. És tal la por i la fascinació que li provoca aquest record que el col·loca de fron-

tispici en el seu intens i homofònic exercici autobiogràfic. Ens sorprèn allí, en la primera pàgina, i després ja no se'n parla. Però endinsant-nos en la narració, anem descobrint el profund sentit metafòric d'aquest angoixós pròleg. Sí, hi ha una llengua per salvar, un idioma multiforme que és el castellà antic dels sefardites, però també l'anglès adquirit a Manchester, o el búlgar oblidat al Rustschuk natal, i per descomptat l'alemany, la seua tardana i benvolguda llengua creativa, l'aprenentatge de la qual de llavis de sa mare ocupa les pàgines

"Però el que ens agradaria saber a Occident és que no tots els senyors de l'imaginari àrab són com Bin Laden. Perquè volem seguir considerant allò jueu com a propi"

més emotives del text. El poliglòtisme, en ser una circumstància personal d'un grup humà concret —els jueus sefardites— obligat al nomadisme i al mossec del desarrelament, es converteix així en un programa de vida, i en una funció indèstria en la història íntima de tot un continent. La llengua que cal preservar és l'alfabet de la memòria, aquesta professió de fe que alguns jueus —com Elias Canetti, com Stefan Zweig— han emprès a Europa en el seu segle més convuls, elevant les seues vivències in-

dividuals a una salvífica dimensió col·lectiva.

Huntington, Berlusconi, Canetti... Encara cal un darrer ingredient, un terme àrab prou conegut. *Jihad*, en el seu origen, és un mot que fa referència a l'esforç personal, a l'ascesi que ha de dur a terme el bon creient en la seua vida diària per construir-hi la voluntat de Déu (d'Al·là, vaja). Causes complexes i probablement difícils d'entendre des de fora han provocat un canvi semàntic, un desplaçament significatiu on la lectura individual d'aquest terme ha quedat esborrada i subsumida en una interpretació urgent i homicida que ha horroritzat mig món. Una nova *jihad* —la que exigeix la mort dels infidels i el sacrifici de la pròpia vida, la que s'enarborava com una croada inversa però no menys santa— ha passat en els darrers anys a ensenyorir-se de l'imaginari radical del món islàmic, i això és realment preocupant. Quan una idea d'aquest tipus arrela en l'inconscient col·lectiu, no és precisament amb míssils que es pot extirpar.

Quan escric aquestes línies, encara hi ha guerra a l'Afganistan. Però el que em preocupa no és ni Bin Laden ni els seus quaranta lladres suïcides. El que em deixa perplex és l'estadi en què es troba l'islamisme visceral, tot fent d'una bella idea individual un malson col·lectiu. Un estadi que és justament el contrari del que van elaborar, amb patiments inenarrables, els jueus europeus d'abans i després de l'Holocaust. Busque els Canetti àrabs i no els trobe, i els enyore. No dic que no n'hi haja: només dic que callen o la seua veu, pel que siga, no es deixa sentir.

No tots els jueus són com Canetti, és ben cert (caldrà recordar ací Sharon Stone?, i el batege en honor a la intifada que ha revifat). Però el que ens agradaria saber a Occident és que no tots els senyors de l'imaginari àrab són com Bin Laden. Perquè alguns volem seguir considerant allò jueu com a propi (com a formant essencial de la nostra "civilització") sense haver de contraposar-ho a allò àrab.